

Lohjan kaupungin järviohjelma

Laatija: Lohjan kaupungin järviohjelman ohjausryhmä

12.3.2024
KH 15.4.2024 § 158

Sisällysluettelo

Alkusanat.....	3
1. Järviohjelman taustaa.....	4
2. Järviohjelman tavoite	6
3. Järviohjelman painopisteet	6
3.1 Järvipalvelut yhdestä pisteestä.....	7
3.2 Saarien kehittäminen	7
3.3 Rantapalvelut	8
3.3.1 Aurlahden kehittäminen	9
3.3.2 Järvillä liikkumisen kehittäminen	9
3.3.3 Rantasaunat ja talviuinti.....	10
3.3.4 Kalastuspalvelut.....	10
3.3.5 Porla 2 - jatkokehityssuunnitelma	11
3.4 Reitistöt järvillä ja ranta-alueilla	11
3.5 Vesistöjen hyvästä tilasta huolehtiminen	12
4. Järviohjelman toteutus kolmen kärjen kautta	14
4.1. Järvi-identiteetti	14
4.2. Kestävät ja hyvinvoivat järvet	15
4.3 Järvipalvelut ja -tapahtumat.....	15
4.4. Keskeiset toimijat	16
5. Yhteenveto	19
Liitteet.....	20

Alkusanat

Loppuvuodesta 2021 kaupunginhallitus päätti hyväksyä järvi ohjelman suunnittelun käynnistämisen ja perusti järvi ohjelman laatimisen tueksi ohjausryhmän. Ohjausryhmään valittiin 10 jäsentä, joista osa edusti kaupunginhallituksen eri puolueita ja osa lautakuntia.

Järvi ohjelman ohjausryhmän jäsenet:

1. Aittakumpu Birgit (VAS)
2. Ferin Kirsi (KESK)
3. Heinänen Juha (ML)
4. Kuitunen Päivi (kasu ltk)
5. Moilanen Janne (PS), Ohjausryhmän varapuheenjohtaja
6. Murto Risto (VIHR)
7. Saarinen Markku (SDP)
8. Sevon Mika (tekla)
9. Sundqvist Kaj (KOK), Ohjausryhmän puheenjohtaja
10. Turunen Jukka (kuva ltk).

Ohjausryhmän virallinen toiminta alkoi tammikuussa 2022, jolloin järvi ohjelman ohjausryhmä kokoontui ensimmäisen kerran koolle keskustelemaan kaupungin järvi ohjelman sisällöstä ja tulevaisuuden linjauksista. Ohjausryhmä kokoontui prosessin aikana yhteensä 12 kertaa.

Ohjausryhmän tavoitteena on ollut ideoida ja miettiä Lohjan järvien käyttömahdollisuuksia ja kehittämiskohteita eri näkökulmista. Tätä varten ohjausryhmä on kuullut laadintaprosessin aikana järviin liittyviä toimijoita ja asiantuntijoita, kuten Lohjan järviyrittäjiä, Kisakallion edustajia, Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry LUVY:ä, Lohjan liikuntakeskusta (LLK), Uudenmaan virkistysalueyhdistys Uuvia ym. järvi toimijoita. Kuntalaisia osallistettiin mukaan suunnitteluun kyselyiden avulla, joihin saatiin yhteensä 743 vastausta. Nuorten lohjalaisten mielipiteet haluttiin myös huomioida järvi ohjelmaa suunniteltaessa, joten nuorille tehtiin oma Lohjan kaupungin järvi palveluita koskeva kysely. Liitteistä 1 ja 2 löytyy koostetta kyselyiden tuloksista.

Vuosien 2022 ja 2023 aikana kaupungin organisaatio on toteuttanut koeluonteisesti hankkeen aikana esille tulleita kehittämissuhteita. Kokeilun tarkoituksena on ollut kartoittaa määräraha vaikutusta, eli sitä investointitasoa, millä erilaisia kehittämiskohteita voidaan niin nykyisin henkilöresurssein kuin investointeihin varatun määrärahan puitteissa toteuttaa. Järvi ohjelman puitteissa toteutetut toimenpiteet on esitelty tarkemmin liitteessä kolme.

Ideointivaiheessa nousi nopeasti esiin, että Lohjan järvillä on hyvin monenlaista toimintaa vapaa-ajan käytöstä alueellisiin suojeluyhdistyksiin. Järvi ohjelman haasteeksi muodostuikin se, miten erilaisia ajatuksia ja ideoita yhdistellään kokonaisuudeksi niin, että kaikki kokisivat olevansa mukana. Toinen haaste oli se, että keskustelu ohjautui useasti laajasta keskustelusta huolimatta Lohjanjärven palveluiden kehittämiseen. Tällä jatkuvasti

päivitysväällä järviohjelmalla pyritään luomaan toimintamalli, joka huomioisi edellä mainittuja haasteita.

Lohjan kaupungin järviohjelma tukee kaupungin strategiaa järvikaupungista. Järviohjelman tarkoitus on selkeyttää kaupungin strategian mukaisesti myös visiota siitä, minkälainen järvikaupunki Lohja haluaa tulevaisuudessa olla. Kaupungin talouden huomioiminen ja olemassa olevien resurssien järkevä kohdentaminen luovat edellytykset ja raamit jatkuvalla kehittämiselle. Siitä syystä järviohjelma onkin suuntaviivojen hakemista ja niiden jatkuvaa ohjaamista.

Järviohjelmassa esitetyt suuntaviivat osoittavat mitä alueita sekä toimia tulee priorisoida, jotta mahdollisimman moni lohjalainen sekä Lohjalla vieraileva voisi nauttia kauniista järviluonnosta ja kaikista sen tarjoamista mahdollisuuksista. Seuraavissa luvuissa esitellään järviohjelman taustaa, tavoitteita, painopisteitä sekä toiminnan kärkiä hieman tarkemmalla tasolla.

1. Järviohjelman taustaa

Lohjalla on yli 200 järveä. Laajojen ja monipuolisten vesistöjen hyödyntämistapoja ei ole juurikaan tutkittu, vaikka järvillä ja niiden ympäristössä on luonnollisesti monenlaista toimintaa ja käyttäjäryhmiä. Lohjan järviä ja rantoja on vuosien aikana kehitetty useissa eri hankkeissa, mutta niiden tulokset ovat olleet paikallisia ja kohdennetut resurssit rajallisia. 1900-luvulla Lohjanjärven rannat ovat palvelleet laajasti teollisuuden tarpeita, mutta nyt nämä alueet ovat hiljalleen jäämässä muuhunkin käyttöön. Teollisuudelta vapautuvat alueet antavatkin kaupungille uusia mahdollisuuksia kehittää järvipalveluita nykyisiä laajemmiksi ja houkuttelevimmiksi.

Kunta ja muut viranomaiset vastaavat ympäristön ja vesien tilan seurannasta. Vesistökuormitusta aiheuttavilla toimijoilla on myös osaltaan velvollisuus seurata toimintansa vaikutuksia vesistöihin. Seuranta toteutetaan pääosin ostopalveluna. Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry (LUVY) toimii Länsi-Uudenmaan alueellisena aatteellisena vesiensuojeluyhdistyksenä ja palveluntarjoajana. Yhdistyksen roolina on edistää vesiensuojelua, tuottaa tarvittavia tilaustutkimuspalveluita sekä toimia katalyyttinä vesistöjen tilan parantamisessa.

Järviohjelman tavoitteena on, että järvistä, rannoista ja järvipalveluista pystyvät nauttimaan niin asukkaat, vapaa-ajan asukkaat, päivämatkailijat, vierailijat, liikkujat kuin yrityksetkin. Järvipalveluita tulisikin täten suunnitella ja toteuttaa siten, että Lohjalle voidaan helposti saapua päiväksi viettämään aikaa rannoilla, saarilla, järvillä jne. Näiden palveluiden äärelle olisi hyvä päästä joukkoliikenteeseen tukeutumalla, jolloin palveluista pääsisivät nauttimaan paremmin myös ulkopaikkakuntalaiset mm. pääkaupunkiseudulta.

Vapaa-ajan asujat eli mökkiläiset ovat myös tärkeä sidosryhmä järvipalveluiden kehittämisessä. Lohjalla on 8 256 kesämökkiä (Tilastokeskus 2022), joista suurin osa sijaitsee järvien rannalla. Mökkiläiset tuovat kesäisin Lohjalle jopa kymmeniä tuhansia ulkopaikkakuntalaisia, joille järvet ja niiden palvelut ovat erittäin tärkeitä. Mökkien asukkaat ostavat paikallisilta toimijoilta ravintoa, hyödykkeitä ja palveluita, joten vapaa-ajan asujilla on myös merkittävä positiivinen taloudellinen vaikutus Lohjalle.

Järvien ja vesistöjen hyödyntäminen paitsi matkailun edistämiseksi, myös asukkaiden hyvinvointia edistävänä tekijänä on järviohjelmassa keskeistä. Lohjalla on suuri joukko asukkaita, joilla ei ole mahdollisuutta hyödyntää järviä vapaa-ajan näkökulmasta. Oikein kohdennetuilla painopisteillä voidaan liittää järvi osaksi kaupunkirakennetta. Silloin järven toimijat alkavat vahvistamaan toistensa palveluita ja saadaan synnytettyä positiivinen kierre palveluiden kehittämisessä ja asukkaiden mahdollisuudessa viettää aikaa järvien äärellä.

Hyvinvointia edistävien vaikutusten lisäksi järviohjelmassa pyritään huomioimaan myös järvien ja rantojen merkitys alueen luontoarvoille. Lohjan järvien rannoilta löytyy erityislaatuista kasvillisuutta, jonka säilyttämisestä tulisi huolehtia. Luontoarvot ja luonnon monimuotoisuus tiedostetaan ja huomioidaan, jonka lisäksi ne pyritään yhdistämään kestäväällä tavalla osaksi alueiden virkistyskäyttöä.

Lohjan kaupungin järvipalveluihin osoittamat resurssit on viime vuosina painotettu virallisten uimarantojen ylläpitoon. Tämän lisäksi on pyritty kehittämään rantojen läheisyyteen sijoittuvia virkistystoimintoja Aurlahden, Porlan sekä Kaarnapuiston alueilla. Tällä hetkellä kehitystyön alla olevat asemakaavamuutokset, mm. Pitkäniemen ja Moision kaavahankkeet, mahdollistavat ranta-alueiden virkistystoimintojen kehittämisen.

Järvet ja rannat tarjoavat paljon mahdollisuuksia yrittäjille, ja niillä toimiikin monipuolinen yrittäjien verkosto. Järviohjelmalla tavoitellaan myös kannattavan yritystoiminnan laajenemista ranta-alueilla sekä järvillä. Tämä tarkoittaa mm. sitä, että kaupunki luo infrastruktuuria ja yrityksille edellytyksiä kehittää palveluitaan kuntalaisille sekä muille käyttäjille. Toimiva yhteistyö yrittäjien ja vapaaehtoisten toimijoiden kanssa on tärkeää järvipalveluiden tuottamisessa, sillä kaupungin omat resurssit ovat rajalliset.

Lohjan kaupungin uudessa kaupunkistrategiassa painotetaan, että Lohja on elämästä nauttivien ihmisten kaupunki. Järviohjelmalla pyritään tätä tavoitetta tukemaan ja edistämään. Järviohjelma on koko Lohjan ohjelma eikä se keskity ainoastaan Lohjanjärveen ja sen palveluiden kehittämiseen. Järviohjelmassa halutaan huomioida erityisesti ympärivuotiset järvipalvelut, sillä talvet ovat ainoa aika vuodesta, jolloin järvet ovat kaikkien saavutettavissa. Järvet tarjoavatkin hyvin monipuolisia harrastus- ja ulkoilumahdollisuuksia myös talvisin mm. avantouinti, pilkkiminen, luonnon jäällä luistelu jne.

2. Järviohjelman tavoite

Lohjan järvien tulee tarjota kaikille lohjalaisille tasa-arvoinen mahdollisuus virkistymiseen. Järvien tarjoamien erilaisten aktiviteettien lisäksi niiden monipuolisesta luonnosta nauttiminen tukee kuntalaisten hyvinvointia. Aktiviteetit palvelevat kuntalaisten ohella myös alueen matkailua kasvattaen alueen elinvoimaa. Monimuotoisen ja paikoin ainutlaatuisen vesistön, kasvillisuuden ja lajiston suojeleminen ja säilyttäminen ovat tärkeä osa järviohjelmaa ja näin lisäävät osaltaan järvien luomaa arvoa.

Järviohjelman tavoitteena on selkeyttää nykyisten järvipalveluiden kokonaisuutta ja antaa kaupunkistrategian linjauksien mukaisia suosituksia järvipalveluiden jatkokehitystä varten.

Järviohjelman järvipalveluita kehitetään seuraavat näkökulmat huomioiden:

- **kestävästi**
 - o toteutetaan hankkeita, jotka ovat pitkäikäisiä ja laadultaan hyviä,
- **taloudellisesti**
 - o toteutetaan useita pieniä ja keskikokoisia hankkeita Lohjan eri järviolueilla, jotka tukevat myös Lohjan ulkopuolelta suuntautuvaa matkailua,
- **sosiaalisesti**
 - o palveluita pyritään rakentamaan kaikille käyttäjäryhmille esteettömästi ja helposti saavutettavasti,
- **ekologisesti**
 - o kaikessa kehittämisessä huomioidaan järvien ja vesistöjen kantokyky sekä luonnon monimuotoisuus,
- **kulttuurillisesti**
 - o järvipalveluita kehitetään alueen historia sekä paikallisuus huomioiden.

3. Järviohjelman painopisteet

Järviohjelma rakentuu viidestä pysyvämmästä painopisteestä, joiden kautta järviohjelmalla voidaan tarvittaessa päivittää vastaamaan sen hetkistä tarvetta. Valittujen painopisteiden avulla pystytään varmistamaan riittävän kattava ja kokonaisvaltainen järviohjelma vuosiksi eteenpäin, joka huomioi muitakin Lohjan järviä eikä keskity pelkästään Lohjanjärveen.

Painopisteet ovat:

1. järvipalvelut yhdestä pisteestä,
2. saarien kehittäminen,
3. rantapalvelut,
4. reitistöt järvillä ja ranta-alueilla,

5. vesistöjen hyvästä tilasta huolehtiminen.

3.1 Järvipalvelut yhdestä pisteestä

Yhtenä järvipalveluiden saatavuuden nykytilanteen suurimpana haasteena on todettu olevan palveluiden pirstaloituminen eri toimijoille, jolloin käyttäjän täytyy löytää haluamansa palvelut ja vastaukset hankalasti monista eri kanavista. Nykyinen toimintamalli on muotoutunut historiallisista syistä eikä ole kovinkaan asiakasystävällinen.

Järvipalveluita tarjoavat Lohjalla hyvin monet toimijat. Toimijoiden ja tarjottavien palveluiden tiedot tulisi löytyä kuntalaisen näkökulmasta helposti. Tavoitteena on, että kuntalainen, asiakas tai uusi yrittäjä voisi saada tietoa esim. kaupungin venepaikoista, vuokrattavista järvipalveluista, kalastusluvista sekä alueen luontoreiteistä yhdestä yhteisesti toteutetusta pisteestä. Fyysisen infopisteen lisäksi tavoitteena on helpottaa ja parantaa palveluiden löydettävyyttä myös verkosta; esimerkiksi koostamalla tietoja nykyistä paremmin yhdelle sivustolle.

Kesällä 2023 tällaista infopistettä testattiin Lohjan 700-juhlavuoden kunniaksi. Kesän aikana Aurlahteen rakennettiin infopiste (satamatoimisto), joka palveli alueen käyttäjiä. Satamatoimisto sai todella hyvää asiakaspalautetta kesän 2023 aikana ja toimintamallia tullaan mahdollisesti jatkamaan tulevaisuudessa.

Tavoite: Järvien eri palvelut löytyvät yhdestä pisteestä (fyysisestä ja virtuaalisesta) niin kuntalaisille, yrityksille kuin matkailijoille.

3.2 Saarien kehittäminen

Yhdeksi järviöjelman painopisteeksi on nostettu saarien kehittäminen, koska Lohjan vesistöissä on paljon saaria, joiden potentiaalia ei ole hyödynnetty. Saaret voivat tarjota hyvin monipuolisia virkistysmahdollisuuksia erilaisille käyttäjäryhmille ympäri vuoden.

Tavoitteena on parantaa saarten houkuttelevuutta kehittämällä niiden infrastruktuuria ja saavutettavuutta turvallisuus ja esteettömyys huomioiden. Infran kehittäminen sisältää esim. polkujen, raivaustöiden, nuotiopaikkojen, penkkien, laitureiden, infotaulujen, lintu- ja näköalatornien rakentamisen, sekä mahdollisesti käymälöiden, jätehuollon ja aurinkopaneeleilla toimivien kännykkälatauspisteiden lisäämisen. Erilaiset käyttäjäryhmät huomioiva infrastruktuuri (esim. esteetön reitti nuotiopaikalle tai rattaat/pyörätuolin mahdollistava laituri) mahdollistaa saarten virkistysmahdollisuuksia useammille käyttäjille.

Saarten saavutettavuutta halutaan parantaa merkittävästi, sillä se tukee niin paikallisten kuin matkailijoidenkin tarpeita. Saarten saavutettavuudessa kaupunki ei voi toimia yksin, vaan

tarkoituksena on tuoda järville mm. ensisijaisesti yrittäjävetoisesti toimivia kuljetus- ja vuokravenepalveluita. Yrittäjät voisivat tarjota asiakkaille esim. saaripaketteja, jotka sisältävät kyydin ja tarvittavat välineet retkeilyyn.

Lohjan kaupunki aloitti yhteistyön Uudenmaan Virkistysyhdistyksen (Uuvin) kanssa syksyllä 2023, kun Uuvi osti Ollisaaren. Yhteistyön tavoitteena on kehittää ja lisätä Ollisaaren palveluita sekä saavutettavuutta ja tehdä siitä suosittu ja monipuolinen ympärivuotinen virkistys- ja luontomatkailukohde. Uuvi kehittää Ollisaarta Euroopan maaseuturahaston Leader-avustuksen avulla kestävyiden periaatteiden mukaisesti yhteistyössä kaupungin ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa.

Ollisaaren kehittämishanke käynnistyi jo keväällä 2023 osallistavalla suunnittelulla, jossa olennaista on kuulla kuntalaisten ja muiden sidosryhmäläisten toiveita. Hankkeen tavoitteena on luoda saaresta laajalle käyttäjäryhmälle sopiva ulkoilukohde, jossa hyödynnetään alueen hienoa luontoa ja jo olemassa olevia rakenteita.

Ollisaari-hankkeen etenemisestä voi lukea lisää Uudenmaan virkistysalueyhdistyksen nettisivuilta.

Tavoite: Lohjan järvien saaripalvelut vastaavat aikaisempaa paremmin kuntalaisten ja matkailijoiden tarpeisiin. Palveluiden lisäksi saarien saavutettavuutta kehitetään siten, että nekin käyttäjät, jotka eivät omista vesikulkuneuvoa voivat nauttia saarien palveluista.

3.3 Rantapalvelut

Rantapalvelut ovat yksi järviohjelman viidestä painopisteestä. Jatkossa rantapalveluita kehitetään huomioimalla kaikki käyttäjäryhmät, eikä keskityä pelkästään uimareihin. Rannat toimivat ihmisten virkistymis-, kohtaamis- sekä rauhoittumispaikkoina. Mahdollisuuksien mukaan rannoilla ulkoillaan eri muodoissa, pelaillaan pihapelejä, rantalentopalloa, minigolfia, saunotaan, kalastetaan, bongaillaan lintuja, lähdetään vesille veneilemään, suppailemaan, soutelemaan sekä tullaan nauttimaan mm. kahvilapalveluista kauniilla järvinäköalalla.

Edellä mainittuja palveluita Lohjan kaupunki ei pysty kuntalaisilleen tarjoamaan, mutta kaupunki pyrkii kehittämään infraa siten, että palveluntarjoajat kiinnostuisivat Lohjan rannoista ja haluaisivat tuottaa palveluita lohjalaisille. Infran kehittäminen sisältää mm. opastuksen, pysäköinnin, laiturit, hyppytornit, reitit, reittien talvikunnossapidon, sähköt, vesipisteet, jäte- ja jätevedenhuollon, käymälät, pukukopit, penkit, puhelimien latauspisteet, infotaulut ja rantojen oleskelualueiden raivauksen. Lohjan kaupungin on tarkoitus tehdä yhteistyötä Hakki-järjestön kanssa, jotta Lohjalle saadaan rakennettua lisää lintubongaukseen tarkoitettuja torneja/paikkoja.

Tavoite: Rantapalveluiden tarjonta Lohjan alueella lisääntyy kaupungin, yrittäjien ja muiden toimijoiden yhteistyön myötä. Rantapalveluiden ympärivuotinen käyttö lisääntyy niin asukkaiden kuin matkailijoidenkin toimesta. Tavoitteena on, että rantapalveluiden piiriin löytävät myös ne henkilöt, jotka eivät niitä aikaisemmin ole käyttäneet.

Seuraavaksi esitellään muutama rantapalveluiden kehityskohde hieman tarkemmin.

3.3.1 Aurlahden kehittäminen

Järviohjelmalla halutaan edistää myös Aurlahden, Lohjan kaupungin pääuimarannan, kehittämistä. Aurlahden uimaranta on tähän asti toiminut tyyppillisenä uimarantana sekä venesatamana, josta löytyy perinteiset palvelut (mm. jäätelökioski ja kahvila). Järviohjelmalla tavoitellaan Aurlahden viihtyvyyden sekä tarjolla olevien palveluiden lisäämistä sekä tavoitettavuutta esimerkiksi opastein. Aurlahden alueen mahdollisuuksia on kartoitettu myös Aurlahden aallot -diplomityössä (Vento 2019), liite 4.

Kaupunki tulee kehittämään mm. rannan infraa sekä sinne saapumista nykyistä houkuttelevammaksi esimerkiksi ilmeeltään yhtenäisen rakentamisen avulla. Uusi sisäänkäynti rantaan tulee kulkemaan koivukäytävän kautta ja rannan pysäköintiä tullaan kehittämään vastaamaan nykyajan tarpeita (ml. sähköautojen latauspisteet). Rannan kokonaisuutta on tarkoitus kehittää tulevina vuosina laajemminkin, kun rannan hiekkakentät sekä huoltorakennus vapautuvat koulujen talvikäytöstä, jolloin niille voidaan miettiä uusia ja tarkoituksenmukaisempia käyttötarkoituksia. Muutostöissä tullaan käyttämään korkealaatuisia ja kestäviä rakenteita.

Aurlahden kehittämistä tullaan jatkamaan yhteistyössä eri toimijoiden, mm. yrittäjien kanssa. Tällä hetkellä Lohjan kaupungin tietoon tulleita kehitysideoita ovat esimerkiksi: järvihotelli, rantaravintola, rantavahti, pukukopit, vierasvenepaikkojen lisäys ja venelaitureiden siirto, aqua park (veden päällinen urheilupuisto), järvivesiallas, perhepuisto sekä rantabulevardin rakentaminen. Veneilijät ovat kaivanneet Aurlahteen myös veneiden nostoon ja laskuun sopivaa laituria/ramppia. Tulevaisuudessa selviää mitä kaikkia palveluita Aurlahteen on mahdollista saada.

3.3.2 Järvillä liikkumisen kehittäminen

Tulevina vuosina Lohjan kaupunki haluaa kehittää järvellä liikkumisen mahdollisuuksia. Nykyisiä veneenlaskupaikkoja tullaan kunnostamaan ja uusia rakentamaan tarpeen mukaan. Myös saarien rantautumismahdollisuuksia lisätään eri sidosryhmien tarpeet huomioiden, sillä moottoriveneilijöillä, melojilla ja kirkkoveneen soutajilla on hyvin erilaiset laituritarpeet. Näihin liittyen myös edellä mainittuja kohteita ja palveluita käsittelevää viestintää tulee parantaa,

jotta tavoitetaan mahdollisimman laaja asiakaskunta. Erilaiset kartta ja opastusmateriaalit tulee päivittää palvelemaan tätä tarkoitusta.

Kuntalaisten mahdollisuuksia päästä vesille ilman omaa venettä pyritään parantamaan esimerkiksi siten, että tietoa tarjolla olevista vuokraveneistä yms. välineistä on tarjolla aikaisempaa näkyvämmiin. Kaupunki pyrkii myös panostamaan mahdollisten vuokrauspisteiden fasilitointiin mm. tarjoamalla käytännöllisiä paikkoja yrittäjien toiminnalle (paikalla asfaltti ja mahdollisuudet veden ja sähkön saantiin).

3.3.3 Rantasaunat ja talviuinti

Yleiset saunat ovat kasvattaneet Suomessa suosiotaan 2010-luvusta lähtien mikä näkyy myös Lohjalla. Yleiset rantasaunat ja niiden mahdollinen lisääminen Lohjalla kuuluu osaksi järvi-ohjelmaa ja sen puitteissa tehtäviä selvityksiä. Asian tiimoilta onkin tehty jo Haikarin saunaa käsittelevä diplomityö vuonna 2022, jota on tarkoitus hyödyntää tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä (Peltonen 2022), liite 5. Haikarin saunalle tullaan varaamaan tulevana vuosina investointirahaa. Saunan kehittämisessä tulee alusta asti huomioida esteettömyys.

Yleisten saunojen lisäksi myös avanto- ja talviuintia harrastavien määrä on kasvanut viime vuosina voimakkaasti. Talviuinnilla on todettu olevan merkittäviä terveysvaikutuksia, minkä lisäksi se lisää yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja järvien ympärivuotista käyttöä. Talviuinti kiinnostaa myös matkailijoita, mutta vaatii hyvät fasilitteetit. Rantasaunat luonnollisesti tukevat talviuintiharrastusta, joten siitäkin näkökulmasta Lohjan kaupungin kannattaa mahdollisuuksien ja resurssien mukaan joko rakentaa ja ylläpitää yleisiä rantasaunoja itse tai tukea paikallisia yhdistyksiä ym. toimijoita niiden alueellisessa lisäämisessä.

3.3.4 Kalastuspalvelut

Osana rantapalveluita ja matkailun kehittämistä Lohjan kaupunki haluaa kehittää myös alueellisia kalastuspalveluita ja mahdollisuuksia. Pidemmän aikavälin tavoitteena on luoda Lohjalle pop up -kalastamisen kulttuuri. Pop up -kalastamisella tarkoitetaan sitä, että rakennetaan puitteet siten, että henkilöt, jotka eivät yleensä harrasta kalastusta Lohjanjärvellä pystyvät helposti tuomaan oman veneensä ja saamaan lyhytaikaisemman laituripaikan käyttöön. Tämä vaatiikin infraa (mm. pysäköintialueet autolle ja trailerille sekä veneenlaskumahdollisuudet), palveluita (vuokraveneet, vuokravälineet kalastamiseen, kalastusluvat) sekä digitaaliset varausjärjestelmät, jotka mahdollistavat pop-up kalastajille laituripaikkojen lyhytaikaisen käytön.

Palveluita halutaan kehittää myös jo kalastavalle kansalle ja yksi erityisen toivottu palvelu kalastajien kesken on kalojen jatkojalostamisen piste rannan läheisyydessä. LUVY on teettänyt asiasta jo selvityksen, liite 6. Lohjan kaupunki alkaakin selvittämään jatkojalostuspisteelle sopivaa paikkaa ja siihen liittyviä tarpeita. Jatkojalostuspisteellä olisi mahdollista lisätä paikallisen kalan määrän tarjontaa kaupoissa, jolloin lähiruoan sekä vähäpäästöisen villikalan saanti helpottuisi myös kuntalaisille.

3.3.5 Porla 2 - jatkokehityssuunnitelma

Vuoden 2023 aikana Porlaan laadittiin infotauluja, jotka kertovat alueen historiasta, kasvillisuudesta sekä lajistosta. Infotaulut laadittiin yhteistyössä LUVYn kanssa ja taulut on tarkoitus asentaa Porlaan keväällä 2024. Yhteistyötä LUVYn kanssa on Porlan osalta tarkoitus myös jatkaa, kun alueen 2.0 kehittämissuunnitelmaa lähdetään jatkojalostamaan.

Porlassa on viimeisten vuosien aikana saatu oleskelupaikkojen raivauksen ja siivoamisen myötä aikaan merkittäviä muutoksia. Alue toimiikin jo hyvänä rauhoittumisen paikkana järven ja kaupungin läheisyydessä. Tulevassa jatkosuunnitelmassa tullaan huomioimaan alueen luontoarvot, vesistöt, kalat, hulevedet sekä rakennuksien ja alueella oleskelun kehittäminen asemakaavan reunaehdot huomioon ottaen. Jatkosuunnitelmassa tullaan myös arvioimaan, voisiko alueen ainutlaatuista ympäristöä hyödyntää esimerkiksi luontokoulu- ja matkailutoiminnassa sekä kannattaisiko alueen altaita käyttää jatkossa lohikalojen poikastuotannossa.

3.4 Reitistöt järvillä ja ranta-alueilla

Reitistöjen kehittäminen on yksi järviohjelman viidestä painopisteestä. Hyvillä opasteilla varustetut ranta- ja vesireitit lisäävät reittien käyttöastetta sekä suosiota niin lohjalaisten kuin matkailijoiden näkökulmasta. Järviohjelman puitteissa Lohjan kaupungin on tarkoitus panostaa reitistöjen kehittämiseen mm. lisäämällä ja yhdistämällä reittejä, merkitsemällä nykyiset reitit aikaisempaa paremmin sekä yhdistämällä reittien viittojen ja merkkien visuaalista ilmettä.

Tämän lisäksi reittien yhteyteen on tarkoitus kehittää ns. levähdys ja oleilupisteitä niihin kohtiin, joissa reitti menee rannan läheisyydessä. Levähdyspisteille tullaan rakentamaan penkkejä, pöytiä, nuotiopaikkoja, laitureita, poijupaikkoja sekä tiedotuskylttejä. Näiden lisäksi etsitään rantojen läheisyydestä luonnonniittyjä, joihin on mahdollista raivata oleskelutilaa luonnon monimuotoisuutta ja ekologiaa yhteyksiä unohtamatta.

Reitistöjen ohella tarkoituksena on kehittää myös karttoja. Karttojen saatavuutta tullaan lisäämään, jotta kaikki vesillä sekä maastossa liikkujat voisivat löytää kartat joko sähköisesti taikka fyysisesti kaupungin eri palvelupisteistä. Järvipalveluiden kokoaminen yhteen karttaan koetaan myös hyödylliseksi.

Lohjan merkittyyä vesireittejä tullaan pidentämään kaikuluotauksien tarjoaman tiedon avulla tulevina vuosina. Reitit tullaan tutkimaan ja merkitsemään Mustion linnaan ja Kisakallioon asti, jotta vesillä liikkuminen olisi mahdollisimman turvallista kaikille. Turvallisen vesillä liikkumisen edistämiseksi tullaan kartoittamaan myös vapaaehtoisten merkitsemät karikkomerkit sekä etsitään ja poistetaan uppotukkeja kaupungin omistamien vesialueiden reitistöjen varsilta.

Pitkän ajan suunnitelmissa Lohjalla on tarkoitus kehittää ja laajentaa vesistöreittejä siten, että ne sisältävät mm. myös järvien virtavedet. Tämän lisäksi selvitetään mahdollisuuksia kuinka uusille vesistöille olisi mahdollista päästä esimerkiksi kajakkien ja kanoottien voimin.

Reitistöjä ja ranta-alueiden hyödyntämistä tarkastellaan useassa tuoreessa diplomityössä. Diplomityöt löytyvät järviohjelman liitteistä 5, 7, 8 ja 9. Diplomitöitä tullaan hyödyntämään tulevaisuuden toimenpiteitä suunniteltaessa.

Tulevaisuudessa toteutetaan mahdollisesti runkolaituri Aurlahden ja Pitkäniemen välille (liittyy kaavaan L77) sekä sidotaan Ojamon kartanon alue paremmin osaksi nykyistä reitistöä. Vivamon alueen reittejä kehitetään, minkä lisäksi Vappulan tulevat pyörätieratkaisut integroidaan osaksi rantareittejä.

Tavoite: Lohjan ranta- ja vesireittien määrä kasvaa, ne ovat selkeämmin ja yhtenäisesti merkitty, ja niistä on saatavilla paremmat kartat. Yhä suurempi joukko kuntalaisia ja matkailijoita alkaa hyödyntämään Lohjan maa- ja vesireittejä, joka toivottavasti vaikuttaa myös positiivisesti käyttäjien hyvinvoinnin lisääntymiseen.

3.5 Vesistöjen hyvästä tilasta huolehtiminen

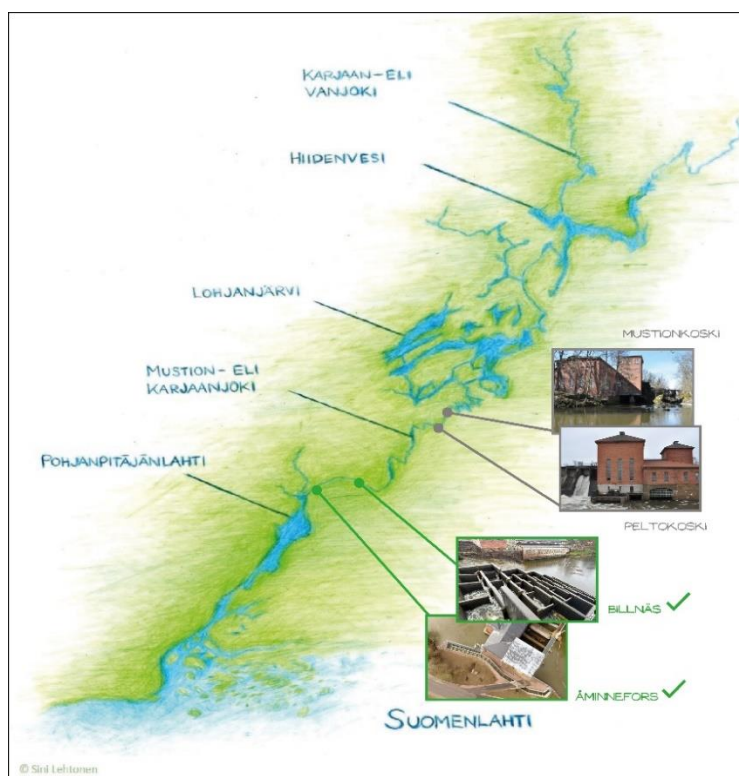
EU:n vesipolitiikan puitedirektiivi ohjaa vesiensuojelutyötä ja vesien tilan parantamista. Kansallisella tasolla Lohjanjärveä koskevat tällä hetkellä Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuosille 2022–2027 sekä Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelma vuosille 2022–2027. Niissä esitetään tarvittavat toimenpiteet pinta- ja pohjavesien tilan parantamiseksi ja ylläpitämiseksi vesienhoitokaudella 2022–2027.

Lohjanjärven veden laatua seurataan aktiivisesti osana Karjaanjoen vesistön yhteistarkkailua. Uudenmaan suurin järvi, Lohjanjärvi, on edelleen pääosin hyvässä tilassa, mutta toiseksi suurin järvi, Hiidenvesi, on tyydyttävässä tilassa. Vesienhoitosuunnitelman tavoitteiden saavuttaminen vaatii aktiivista vesiensuojelutyötä hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi. Keskeinen osa järviohjelmaa on yleisen tietämyksen lisääminen Karjaanjoen vesistöstä ja vesien tilaan vaikuttavista tekijöistä (esimerkiksi hulevedet). Järviohjelmassa edistetään Lohjanjärven vesiensuojelutyötä ja kartoitetaan mahdollisuutta käynnistää Lohjanjärven oma vesiensuojeluohjelma yhteistyössä LUVYn ja Lohjan ympäristönsuojelun kanssa.

Hiidenveden kunnostushanke on jo vuosia aktiivisesti pyrkinyt parantamaan Lohjanjärveen laskevan Hiidenveden tilaa. Hiidenveden kunnostustyö vähentää myös Lohjanjärveen tulevaa kuormitusta. Tavoitteena on ollut kiintoaine- ja ravinnekuormituksen vähentäminen sekä virkistyskäyttömahdollisuuksien parantaminen. Hiidenveden kunnostushanke jatkuu nyt osana Karjaanjoen vesistövisiota, jonka rahoittamiseen Lohja on sitoutunut aina vuoteen 2029 saakka.

Karjaanjoen vesistövisio on kokonaisuutena laaja ja tavoittelee keskeisesti vaelluskalojen nousuesteiden poistoa Mustionjoella, mutta myös ylempänä Karjaanjoen vesistössä. Vaellusesteitä on kaiken kaikkiaan kuusi, joista tähän mennessä Mustionjoen kahteen alimpaan patoon on rakennettu kalatiet. Mustionjoen kahden ylimmän padon kalatiesuunnitelmat ovat tällä hetkellä lupaprosessissa (kuva 1). Näiden kahden kalatien rakentaminen mahdollistaa sen, että lohikalat pystyvät palaamaan Lohjanjärvelle noin sadan vuoden tauon jälkeen. Tällä tulee olemaan merkittävää vaikutusta vesistön monimuotoisuuteen sekä virkistyskäytön mahdollisuuksiin.

Kuva 1. Lohikalat Karjaanjokeen -vesistövision kuva Mustionjoen padoista, jotka ovat estäneet lohikalojen nousun mm. Lohjanjärveen (LUVY 2023).

Lohjan ympäristönsuojelu seuraa alueen vesien tilaa pienten vesistöjen seurantaohjelman puitteissa. Muiden Lohjan vesistöjen kunnostustyö on lähinnä paikallisten järviensuojelu- ja muiden yhdistysten vastuulla.

Lohjan kaupunkistrategiakauteen liittyvän toimenpidesuunnitelman toinen painopistealue on ”Luonnostaan tunnettu”. Eräänä toimenpiteenä on ”Turvaamme luonnon monimuotoisuuden säilymisen sekä edistämme metsiemme kestävää hoitoa ja käyttöä”. Luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset rantametsät toimivat usein tärkeänä ekologisenä yhteytenä muuten

pirstaloituneessa kaupunkiympäristössä ja lisäävät luonnon monimuotoisuutta. Luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset rantametsät ovat siten ekologisesti arvokkaita ja huomioidaan järviohjelmassa strategian mukaisesti.

Suunnittelussa huomioidaan myös vastikään valmistunut Lohjan ekologinen verkosto - selvitys, josta nähdään missä päin Lohjan rantoja on ns. arvokeskittymiä. Näillä alueilla tulee yhteensovittaa ihmisten ja luonnon tarpeet ekologinen kestävyys huomioiden.

Tavoite: Lohjan vesistöjen tilan seurannan tehostaminen ja vesistöjen tilan paraneminen, hulevesiselvityksien laatiminen ja luonnon monimuotoisuuden lisääminen mm. ekologiset verkostot huomioiden.

4. Järviohjelman toteutus kolmen kärjen kautta

Järviohjelmaa toteutetaan jatkossa kolmen kärjen kautta:

- Järvi-identiteetti, sosiaalinen näkökulma: Samassa veneessä -hanke, Lohjan museo
- Kestävät ja hyvinvoivat järvet: LUVY, ympäristönsuojelu, yhdistykset
- Järvipalvelut ja -tapahtumat: Järven ja rantojen yrittäjät, LLK, Uuvi, Lohjan kaupunki

4.1. Järvi-identiteetti

Järvien sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys ovat tärkeitä tekijöitä järvien kehittämistä mietittäessä, sillä järvillä on suuri rooli monien ihmisten elämässä ja muistoissa. Järvet on nostettu kaupungin strategiaan ja niillä onkin paljon virkistys-, kulttuuri- ja hyvinvointivaikutuksia. Järvikokemusta halutaan Lohjalla vahvistaa entisestään, jonka vuoksi järvi-identiteetti on yksi järviohjelman toteuttamisen kolmesta kärjestä. *Lohjan museon Samassa veneessä -hanke* on museoviraston avustama hanke, joka selvittää mikä on järvien merkitys lohjalaisille asukkaille ja mökkeilijöille, sekä miten järvet ja järvikulttuuri vaikuttavat heidän elämässään nykyisin ja menneinä aikoina. Järvien vaikutusta paikallisten identiteettiin tai heidän suhdettaan järviin ei ole aiemmin tutkittu laajemmin, ja nyt asiaa halutaan dokumentoida haastattelututkimusten muodossa.

Samassa veneessä -hanke toteutetaan Lohjan eri alueille jalkautuvien haastatteluiden myötä, jotka videoidaan ja talletetaan museon arkistoihin. Materiaalista rakennetaan laaja näyttely Lohjan museoon vuonna 2025 ja vuonna 2026 se toteutetaan kiertonäyttelynä Lohjan taajamissa. Hanke keskittyy tutkimaan asukkaiden järvisuhdetta, järvien vaikutusta paikallisidentiteettiin sekä miten ilmastonmuutos vaikuttaa järviin. Näyttely ja hankkeessa kerätty kokoelma tuovat näkyviin järvien laajaa merkitystä ja näin myös vahvistavat järvi-identiteettiä.

Lohjan järvien tunnettuuden parantaminen, järvien kestävä hyödyntäminen, järvien virkistyskäytön monipuolistaminen, sekä mökkeilyn ja matkailijoiden tuomien hyötyjen tunnistaminen ovat paitsi olennaisia järvi-identiteetin kannalta, myös kaupungin vetovoimaisuutta parantavia tekijöitä.

4.2. Kestävät ja hyvinvoivat järvet

Järvien kestävä tulevaisuus tarvitsee koordinoitua ja pitkäjänteistä yhteistyötä sitoutuneilta toimijoilta. Järviä on seurattava säännöllisesti ja niiden huoltamiseksi on laadittava pitkän tähtäimen suunnitelmia. Kuten ylempänä todettiin, järvien ekologisesta hyvinvoinnista huolehtiminen (vesistöjen kartoitus, kunnostustarpeiden suunnittelu ja toteutus) edellyttää asiantuntemusta ja laaja-alaista työtä koko valuma-alueen kattavalta alueelta. Tämän vuoksi myös maankäytön suunnitteluun tulee kiinnittää huomiota pinta- ja pohjavesien näkökulmasta hyvän veden laadun turvaamiseksi, esimerkiksi kehittyneiden hulevesiratkaisujen muodossa.

Jotta tämä toteutuisi, kaupungin ympäristönsuojelu ja LUVY lähtevät yhdessä vetämään järvien ekologisten tilan parantamiseen tähtäävää yhteistyöverkostoa, jossa osapuolina ovat LUVY, Lohjan kaupungin ympäristönsuojelu ja alueelliset yhdistykset ja muut toimijat. Verkoston tavoitteena on kokoontua säännöllisesti vähintään muutaman kerran vuodessa. Yhteistyöllä edistetään mm. vesistöihin liittyviä hankkeita, selvitetään saatavilla olevia avustus- ja rahoitusmalleja, koordinoitaan suojelutoimintaa sekä kehitetään toimintamalleja vesistöjen ekologisten tilan parantamiseksi.

Järvien ekologisten tilan säilyttämiseksi ja parantamiseksi tulisi seuraavina vuosina keskittyä etenkin vesistönsuojelun pitkän tähtäimen suunnitelmien laadintaan, hulevesien hallinnan parantamiseen ja valuma-alueiden kuormituksen keventämiseen erityisesti Hiidenveden, Pusulan tienoon ja Aurlahden alueilla. Kuormituksen vähentämisessä maanomistajat ja -vuokraajat ovat avainasemassa, joten heidän tiedottamiseen ja kouluttamiseen tulisi osoittaa resursseja. Vapaa-ehtoisten ja paikallisten tekemää vesistöjensuojelutyötä kannattaa huomioida, tukea ja aktivoida. Lohjanjärven kestävä kalakannan ja kalastuksen tukemiseksi puolestaan olisi hyvä selvittää kalankäsittelypisteen pystyttämistä Aurlahteen.

4.3 Järvipalvelut ja -tapahtumat

Järvipalvelut muodostuvat kaikista niistä tekijöistä, jotka tarjoavat tekemistä, kokemuksia ja elämyksiä järvillä ja niiden rannoilla. Kolmas järvi ohjelmaa toteuttava kokonaisuus on järvipalvelujen yhteistyöryhmä, joka kehittää järvien, saarien ja rantojen palveluita ja tapahtumia, jotta järvien ympärille saataisiin jatkossa yhä enemmän monipuolisia aktiviteetteja ja järvistä nauttavia paikallisia asukkaita ja vierailijoita. Palvelut ja niitä kuluttavat ihmiset ovat toisiaan vahvistava ilmiö: mitä monipuolisemmin ja mitä laadukkaampia

palveluita järvillä ja niiden rannoilla on, sitä enemmän niiden ääreen hakeutuu kuluttajia. Suuremmat kävijämäärät puolestaan houkuttelevat alueelle lisää palveluntarjoajia.

Järvipalveluiden yhteistyöryhmään kuuluvat Lohjanjärven yrittäjät, Lohjan yrittäjät, Uudenmaan virkistysalueyhdistys Uuvi, LLK sekä Lohjan kaupungin järviin vahvimmin liittyvät yksiköt: tilakeskus, matkailupalvelut, kaavoitus, yrityspalvelut sekä puistot- ja viheralueet -yksikkö. Työryhmä on aloittanut toimintansa syksyllä 2023.

Palveluiden määrätietoinen kehittäminen vaatii yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Lähivuosina järvipalveluiden kehittämisessä pidetään tärkeinä esim. järvipalvelut yhteen kokoavan kartan laatimista, yhteistyöllä rakentuvien, kevyen tuotantorakenteen tapahtumien säännöllistä järjestämistä sekä Ollisaaren ja muiden järvi-kohteiden saavutettavuuden parantamista myös niille, jotka eivät omista omaa venettä. Palveluntarjoajat toivovat Aurlahdessa panostettavan erityisesti rannan palveluiden ja infrastruktuurin parantamiseen, elämyksellisten palveluiden tarjoamiseen ja alueen viihtyisyyden ylläpitoon.

4.4. Keskeiset toimijat

Järviohjelman myötä lisätään myös kaupungin sisäistä viestintää ja yhteistyötä mm. järvipalveluiden suunnittelun osalta perustamalla Lohjan kaupungin organisaatioon asiaa koordinoiva valmisteluelin. Ryhmään valitaan vähintään yksi edustaja kaikista niistä yksiköistä, joiden toiminta vaikuttaa Lohjan järvipalveluihin tai vesistöjen tilaan. Tällaisia yksiköitä ovat mm. ympäristönsuojelu, rakennusvalvonta, tilakeskus, puistopuoli ja kaavoitus. Yksiköiden välinen yhteistyö mahdollistaa toiminnan sekä palveluiden tavoitteellisen suunnittelun ja kehittämisen.

Kaupungin yksiköiden lisäksi järvien saralla tehdään yhteistyötä monien olennaisten sidosryhmien kanssa. Alla nähtävään taulukkoon on koottu Lohjan järvien kannalta keskeisiä toimijoita, heidän vastuitaan sekä tavoitteitaan järvien kehittämisessä.

Toimija	Keskeiset toiminnot	Lähitulevaisuuden tärkeimmät kehittämiskohteet	Yhteyshenkilö
Lohjan liikuntakeskus	Mm. Haikarin sauna, puistojumpat, beachvolley kentät, luistelureitit, hiihtoladut, potkukelkat, polttopuuhuolto laavuille, tapahtumat	Ollisaari, ulkoilureitit, uimarannat sekä palveluiden keskittäminen Järvipalveluiden organisointi kaupunkiorganisaatiossa, LLK valmis ottamaan lisävastuuta ranta- ja järvipalveluiden	Jukka Vienonen, toimitusjohtaja

		tuottajana sekä ylläpitäjänä (huom. resurssimuutokset).	
Toimija	Keskeiset toiminnot	Lähtöleveysuuden tärkeimmät kehittämiskohteet	Yhteyshenkilö
LUVY	Edistää vesiensuojelua, tuottaa tilaustutkimuspalveluita ja tietoa vesistöjen tilasta, toimii katalyyttinä vesistöjen tilan parantamisessa, laboratoriopalvelut, kunnostustoimien koordinointi ja toteutus (n. 1–2 M €/a)	Erilaiset esitemateriaalit ja infotaulut, Porlan kehittäminen, Lohjanjärveen sekä muihin vesistöihin tulevan hajakuormituksen minimointi (maanviljelijöiden tiedottaminen), hulevesien hallinnan kehittäminen (erityisesti Aurlahden alueella), vesistöjen tilan seurannat sekä kunnostussuunnitelmat ja toteutukset. Kestävä kalastus ja rannalle kalojen vastaanottoasema.	Jaana Pönni, toiminnanjohtaja
Lohjan järviyrittäjät	Erilaisten ja monipuolisten järvipalveluiden tuottaminen	Yritystoiminnan painopiste on Aurlahden alueella, johtuen alueen keskeisestä roolista ja suurimmista asiakasvirroista. Aurlahden infran parantaminen (vesi, sähkö, jätevesi, pysäköinti) ja alueen pitkäjänteinen jatkokehittäminen.	Jani Meling, puheenjohtaja
Uudenmaan virkistysalueyhdistys Uuvi	Luo monipuolisia mahdollisuuksia luonnossa virkistytymiseen, liikkumiseen ja harrastamiseen, viestii muiden toimijoiden tarjoamista ulkoilumahdollisuuksista	Ollisaaren kehittäminen, Ollisaaren tuleville esteetön lähtölaituri esim. Haikariin. yhteiskäyttösoutuveneiden lisääminen Lohjalle (Haikariin)	Kaisa Mikkola, erikoissuunnittelija, Mikko Lepikkö, toiminnanjohtaja
Järvellä toimivat harrastajat	Kalastus, purjehdus, soutu, melonta	Vesireittien merkitseminen, uppotukkien poisto, monipuoliset laituriratkaisut erilaisiin tarpeisiin (veneilijät,	Melanvääntäjät ry, Lohjan kalaseura, Lohjan purjehtijat,

		melojat, kirkkoveneensoutajat), kanoottipooloalue	Lohjan seudun soutajat
Toimija	Keskeiset toiminnot	Lähitulevaisuuden tärkeimmät kehittämiskohteet	Yhteyshenkilö
Alueelliset vesistön- suojeluyhdistykset	Vesien suojelu	Paikallisten vesistöjen suojelu ja ylläpito	
Asukkaat ja vapaa- ajan asijat	Palveluiden käyttäjät ja hyödyntäjät	Lohjalaisille asukkaille järjestettiin kyselyitä ja asukasilloja heidän toiveidensa ja näkemystensä kuulemiseksi. Asukkaiden ehdotuksia järvien kehittämiseen on koottu liitteisiin 1, 2, 10 ja 11.	
Matkailupalvelut	Edistää järviolueen matkailuelinkeinoa ja kasvattaa matkailutuloa. Toimenpiteinä pääosin tiedottaminen, markkinointi ja tapahtumien järjestäminen.	Matkailutoimijoiden yhteen kokoaminen, reittien ja viitoituksien kehittäminen, veneilykartan päivittäminen, järvipalvelukartan päivittäminen, järvipalveluiden huomioiminen matkailumateriaaleissa ja kartoissa, ympärivuotisuuden edistäminen, saavutettavuuden edistäminen.	Jarkko Koskenmäki, matkailupäällikkö
Puistot ja viheralueet -yksikkö	Rantojen ja reittien rakenteiden ylläpito, huolto ja kehittäminen	Laitureiden rakentaminen, nuotiopaikka ja opaskyltit Porlaan, osallistuvan budjetoinnin toimenpiteet	Kirsti Puustinen, kaupunginpuutarhuri

5. Yhteenveto

Järviohjelman ohjausryhmän laatiman ohjelman tarkoituksena on edistää Lohjan kaupunkistrategian jalkautusta järvipalveluiden osalta. Tavoitteena on lisätä järvipalveluiden tarjontaa sekä kulutusta kestävästi pitkällä aikavälillä. Järvipalveluilla on mahdollista lisätä kunnan elinvoimaisuutta, parantaa luonnon monimuotoisuutta ja vesistöjen tilaa sekä lisätä kuntalaisten hyvinvointia. Vesistöjen tilan koheneminen sekä luonnon monimuotoisuuden lisääntyminen järvillä ja ranta-alueilla lisäävät myös matkailua sekä asukkaiden halukkuutta hyödyntää järvipalveluita.

Järvipalveluita on vuosien saatossa kehitetty osana kaupungin normaalia toimintaa, mutta toteutus on ollut satunnaista ja hajanaista. Järviohjelmalla pyritäänkin lisäämään kaupungin sisäistä suunnitelmallista järvipalveluiden kehittämistä, jonka lisäksi tavoitteena on selkeyttää organisaation sisäisiä vastuita järvipalveluihin liittyen. Kaupungin sisäisen organisoitumisen lisäksi järviohjelmalla halutaan edistää eri toimijoiden yhteistyötä järvipalveluiden tarjoamiseen ja kehittämiseen liittyen.

Ohjelmaa toteutetaan jatkossa kolmen kärjen näkökulmasta toimijoiden yhteistyön voimin: järvi-identiteetti (Lohjan museon Samassa veneessä -hanke), kestävät ja hyvinvoivat järvet (LUVY, ympäristönsuojelu ja yhdistykset) sekä järvipalvelut ja -tapahtumat (Lohjanjärvi-yrittäjät, Lohjan yrittäjät, LLK, matkailupalvelut ym. Lohjan kaupungin olennaiset yksiköt). Kunkin kärjen seuraavien vuosien tärkeimmät suunnitelmat ja kehityskohteet löytyvät liitteestä 12.

Järviohjelman tarkoituksena ei ole luoda yhtä hyväksyttyä kehittämissuunnitelmaa, joka hyväksytään kerran valtuustokaudessa, vaan ohjelma, joka elää ajassa ja muuttuu vuosittain esille tulleiden tarpeiden mukaan. Järviohjelman toteutettuja toimenpiteitä ja tuloksia esitellään tilinpäätöksessä ja tulevia toimenpiteitä talousarviossa. Toimintamallia on harjoiteltu vuosien 2022 ja 2023 aikana, jolloin on toteutettu ideointivaiheessa esille nousseita kehittämiskohteita, liite kolme. Järviohjelman sisältöä kehitetään jatkuvasti niin, että se yhdistää Lohjan järvien järvipalveluita tarjoavia toimijoita vastaamaan eri käyttäjien ja sidosryhmien tarpeisiin.

Lohjalla 12.3.2024

Lohjan kaupungin järviohjelman ohjausryhmä

Liitteet

Liite 1 Järviohjelman kyselyiden tulokset

Liite 2 Järviohjelman kyselyiden tulokset_graafinen

Liite 3 Toteutetut toimenpiteet vuosina 2022-2023

Liite 4 Aurlahden aallot - Lohjan keskustan ranta-alueen ideasuunnitelma. Vento 2019.

Liite 5 Haikarin sauna – uusi yleinen sauna Lohjalle. Peltonen 2022.

Liite 6 Selvitys särkikalojen vastaanottoasemasta, FCG Finnish Consulting Group Oy / LUVY ry 2023

Liite 7 Arkiluonto hyvinvoinnin lähteenä – Lohjan taajamaosayleiskaavan virkistysverkoston suunnitelma. Leppikangas 2022.

Liite 8 Lohjan Moisio- ja Pappilanjokien lähivirkistysalueen yleissuunnitelma; Virkistävä kulttuurimaisemapuisto. Pääkkönen 2022.

Liite 9 Ojamon kartanon mökit – Leirintää, ulkoilua ja palveluita Lohjan rantaraitin yhteyteen. Kaisanlahti 2023.

Liite 10 Ideoita ja toiveita tulevaisuuden toimenpiteistä

Liite 11 Visuaalinen ideasuunnitelma

Liite 12 Kooste alkuvuoden 2024 työpajoista

